GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA: BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḐI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.

România și străinătate:

Pe anŭ 36 fr., pe șése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 201. *Mercurĭ 24 Octomvre (5 Noemvre)* **1884.**

Brașovŭ, 23 Oct. (4 Noemvre)

Foile unguresci ne spunŭ, că advocatulŭ Dr. Avramŭ Tincu diu Orăsciă a fostŭ condamnatŭ în tóte trei instanțele pentru delictulŭ de agitațiune comisŭ în contra naționalității maghiare (§ 172 al. 2-a a codicelui penalŭ), din causă că în Marte anulŭ trecutŭ, cu ocasiunea adunărei române din Deva în afacerea proiectului de lege pentru scólele medie, a ținutŭ unŭ discursŭ, care a displăcutŭ unorŭ funcționarĭ unguresci, cari erau de față.

Apelațiunile d-lui Tincu n'au folositŭ nimicŭ și atâtŭ tribunalulŭ din Deva câtŭ și tabla regéscă și în fine Curia au decisŭ în sensulŭ actului de acusațiune, care cerea condamnarea numitului domnŭ.

Nu cunóscemŭ mărimea pedepsei, dér ajunge că o pedépsă s'a pronunțatŭ.

In fața acestui durerosŭ faptŭ, care ne arată că „mĕsurile escepționale,“ despre cari s'a făcutŭ svonŭ atâtŭ de mare sunt de multŭ întroduse și practicate față cu noi Românii și că acum mai póte fi vorba numai de-o înăsprire a lorŭ; în fața condamnărei unui cetățanŭ, care s'a folositŭ, după câtŭ scimŭ noi, cu moderațiune de libertatea cuvêntului, ce ar trebuí se fie garantată într'unŭ statŭ constituționalŭ sub unŭ regimŭ așa ḑisŭ liberalŭ, va fi, credemŭ, de interesŭ pentru cetitorii noștri ca sĕ le reîmprospĕtămŭ în memoriă lineamentele principale ale motivelorŭ actului de acusațiune, redactatŭ de subprocurorulŭ din Dejiu, pe basa căruia s'a adusŭ memorata sentință.

Avramŭ Tincu a fostŭ acusatŭ că după primirea resoluțiunei-protestŭ a adunărei a ținntŭ unŭ discursŭ, „adresatŭ mai multŭ sêmțĕmintelorŭ decâtŭ rațiunei, care s'a abătutŭ dela obiectŭ și în care a propusŭ: ca adunarea sĕ priméscă memorialulŭ valachŭ dela anulŭ 1881 sĕ aprobe conduita ḑiarelorŭ române față cu proiectulŭ de lege pentru scólele medie.“

Cum s'a abătutŭ d. Tincu dela obiectŭ? — A amintitŭ cele petrecute la 1848 urmărindŭ evenimentele până în ḑilele nóstre. Elŭ a ḑisŭ că Ungurii dela 1848 și până aḑi n'au învĕțatŭ nimicŭ și că și absolutismulŭ nemțescŭ a respectatŭ mai multŭ limba română, decâtŭ se respectă în era constituțiunei unguresci. A adausŭ că legea mașteră de naționalitate, sancționată de Maiestatea Sa nu e luată în considerațiune; guvernulŭ nu-și face datoria; legile sancționate nu le pune în aplicare; de aceea Românii nu potŭ avé încredere în acestŭ guvernŭ.

Mai departe d-lŭ Tincu a criticatŭ legea electorală nedréptă și a accentuatu, că națiunea română e amenințată de unŭ mare periculŭ, că Românii snntŭ locuitorii vechĭ ai țĕrei și că acușĭ Ungurii vorŭ voí sĕ le scótă limba și din biserică.

„Deórece tóte aceste nu stau în legătură cu cele doue propunerĭ ale d-lui Tincu; considerându că suntŭ nisce „frase bombastice“, ce au deșteptatŭ numai ură în ascultătorii din poporulŭ de rêndŭ; considerându că „observațiunile acele bombastice“ au fostŭ aplaudate, este — ḑice actulŭ de acusare — nenegabilŭ, că acusatulŭ în decursulŭ vorbirei sale a fostŭ inspiratŭ de ură națională și agerimea construcțiunilorŭ sale a avutŭ de scopŭ în modŭ evidentŭ a ațîța ura valachilorŭ **în contra Ungurilorŭ**; și s'a observatŭ o mare iritațiune a poporului nu numai în decursulŭ adunărei, ci și după aceea....“

Aceste sunt pe scurtŭ motivele pe basa cărora s'a pronunțatŭ sentința condamnatóre contra d-lui Tincu.

Ceea ce a vorbitŭ d-lŭ Tincu la Deva este cafea cu lapte pe lângă discursurile papricate ale Ungurilorŭ oposiționalĭ, ținute prin adunărĭ și în dietă.

Dér d-lŭ Tincu a vorbitŭ cătră țĕranii românĭ și țĕranilorŭ românĭ nicĭ astăḑĭ pare că nu le este permisŭ a scí, că guvernulŭ are și datorii față cu ei, carĭ nu și-le împlinesce; pare că nicĭ astăḑĭ n'au dreptulŭ d'a fi nemulțămițĭ și d'a se plânge de nedreptățĭ.

De ce se fie cualificată de ațîțătóre o cuvêntare numai și numai pentru că s'a rostitŭ și înaintea unui publicŭ țĕrănescŭ? Guvernanții nu consideră óre pe țĕranulŭ românŭ ca cetățénŭ liberŭ, care sĕ-și pótă avé opiniunile sale politice?

CRONICA POLITICĂ.

»Kronstädter Zeitung« consacră următórele cuvinte serbării de o sută de anĭ a revoluțiunei lui Horia: »In Ungaria serbarea a fostŭ oprită și presa maghiară a încercatŭ de câtva timpŭ sĕ dejoséscă in celŭ mai violentŭ modŭ aceea rĕscólă. Nu-i vorbă, nimenea nu va apĕra cruḑimile comise atuncĭ, precum nu va apĕrá nicĭ cruḑimile revoluțiunii franceze. Dar abstrăgêndŭ dela acestea lupta revoltațilorŭ în contra apĕsătorilorŭ lorŭ pentru dobêndirea libertății lorŭ personale și a demnității omului totŭ atâtŭ de puținŭ sĕ póte condamna, ca și isbucnirea revoluțiunei franceze. Și nu e nicĭ o îndoială, că Maghiarii ar sĕrbătorii pe Horia și Cloșca în modŭ splendidŭ ca pe nisce eroi naționalĭ, décă aceștia din întêmplare ar fi fostŭ Maghiarĭ, ér apăsătorii lorŭ Românĭ și nu întorsŭ. Că presa maghiară, chiar cea liberală, a luatŭ o atitudine atâtŭ de dușmană față cu o luptă pentru libertatea și demnitatea omenéscă, acésta arată încă odată idea maghiară de libertate în deosebită lumină și sĕ póte esplica din ura ce domnesce aḑĭ în contra naționalitățilorŭ nemaghiare, dar nu se póte scusá.«

*

Ministerulŭ de esterne austro-ungarŭ va întroduce în ramura serviciului consularŭ numeróse înoirĭ, care se potŭ resuma în următórele puncte: se vorŭ face rapórte periodice cu privire la comerciulŭ internŭ, și se vorŭ publica, se vorŭ comunica oficielorŭ consulare protocólele camerelorŭ de comerțŭ și industriă; se vorŭ arătá falimentele; consulatele vorŭ comunica despre creditulŭ firmelorŭ din strĕinătate și în fine se va face o nouĕ împărțire teritorială a oficielorŭ consulare. Consulii prin urmare, afară de raporturile anuale, vorŭ face de aci înainte și raporturĭ lunare comerciale. Tóte aceste înoirĭ au de scopŭ de a asigurá și a promová comerciulŭ monarchiei. Noua împărțire teritorială e menită a înlesní consulatelorŭ sĕ facă raporte câtŭ mai complecte și mai amênunțite, căcĭ activitatea lorŭ se va estinde peste ținuturĭ mai marĭ.

*

Cu ocasiunea desbaterii bugetului s'au presentatŭ și unele date înteresante despre starea trupelorŭ honveḑilorŭ. Din acele date resultă că armata honveḑilorŭ numĕră 2888 oficerĭ, 258,158 ómenĭ și 16,412 cai. Prin urmare, după cum ar trebui sĕ fie contingentulŭ de rĕsboiu, lipsescŭ 1142 oficerĭ și 9392 cai, pe când numerulŭ ómenilorŭ este în plus cu 64,332

*

»Oficiosulŭ »Osmanli,« într'unŭ articolŭ precum se pare inspiratŭ, arată că nu numai Pórta, ci și administrațiunea datoriei otomane va cere în curêndŭ dela puterĭ, sĕ resolve odată cestiunea stabilirii tributului bulgarŭ și a cuotelorŭ datoriei turcescĭ, ce cadŭ în sarcina Greciei, Serbiei, Muntenegrului și Bulgariei. Regularea acestei afacerĭ, ḑice »Osmanli,« este cu atâtŭ mai necesară, cu câtŭ acum visteria statului are sĕ plătéscă tributulŭ bulgarŭ administrațiunei datorieí publice. Se crede că puterile vorŭ interveni sĕ se esecute acéstă cerere a Turciei, deórece ea a esecutatŭ mai tóte îndatoririle ce i le-a impusŭ tractatulŭ din Berlinŭ.

Situațiunea Macedoniei.

»Confédération orientale« a primitŭ din Bitolia o corespondință, care descrie fórte lămuritŭ situațiunea de aḑĭ a Macedoniei. Credemŭ că cititorii noștri vorŭ găsi interesantă corespondența dela 1 (13) Octomvre c. a numitului ḑiarŭ, care se ocupă cu starea de lucrurĭ dintr'o provinciă, unde suntŭ mulțĭ frațĭ de-ai nostri.

»Vréu sĕ dovedescŭ prin faptele ce le comunicŭ, că relele ce bântue țéra nóstră sunt de nesuferitŭ. Și nu deplorabila situațiune actuală desoléză pe nenorocițiĭ Macedonenĭ, ci temerea ca sĕ nu se eterniseze, căcĭ toțĭ aceia, carĭ ochescŭ Macedonia și nu o potŭ cucerí în acestŭ momentŭ din causa rivalității, preferă s'o vaḑă sub miserabila administrațiune turcéscă, decâtŭ s'o lase sĕ trécă în mânile rivalilorŭ lorŭ. Cu alte cuvinte ei consideră suveranitatea otomană ca provisoriă. Și cu tóte acestea, în acéstă stare straniă și nehotărîtă în care se găsesce, Macedonia ar preferi suveranitatea turcéscă oricărei alteia, décă Turcia ar oferi acestei nenorocite țĕrĭ o administrațiune justă și leală. Dar din nenorocire faptele dovedescŭ, că acésta e cu neputință din partea Turciei.

„Unŭ faptŭ ce vi'lŭ comunicŭ va da o dovadă despre miseria și slăbiciunea guvernului turcescŭ și despre marea nenorocire ce apasă asupra locuitorilorŭ Macedoniei. Se scie că în Turcia esistă o contribuțiune de 5 piastri de óiă. Acéstă contribuțiune fiindŭ justă și leală, nimenea nu s'ar plânge de ea, décă guvernulŭ ar oferi, în schimbŭ, contribuabililorŭ siguranța vieții și a averei lorŭ. Dar din contră, nu numai că viața și averea țĕranilorŭ sunt la bunulŭ placŭ alŭ celui dintâiu brigandŭ venitŭ, ci mai esistă o altă autoritate decâtŭ a Sultanului; acéstă autoritate decretéză »iradele« și legĭ, impune dărĭ, pe care le percepe cu tótă rigórea. Așa e darea de 50 livre turcescĭ de fiecare sub pretestŭ, că se ia pentru asigurarea încontra brigandagiului. Acéstă dare e unŭ soiu de brigandagiu care se face în ḑiua mare și în tótă libertatea. De siguranță nicĭ vorbă nu e, căcĭ în fiecare anŭ briganḑii fură câte 10,000 până la 15,000 de oi...

»Tribunalele, departe de a aplica legile, causéză țĕrii cele maĭ marĭ nenorocirĭ; doveḑĭ nu lipsescŭ. In Garțova doi frațĭ au fostŭ omorîțĭ, pentru că au acusatŭ pe doi notabilĭ turcĭ. Creștinilorŭ nu le e de locŭ permisŭ a purta arme, și aceia carĭ useză de ele pentru a se apĕra suntŭ aspru pedepsițĭ; suntŭ arestațĭ ca briganḑĭ. Inspăimêntătorulŭ turcŭ Rassid Țonga din satulŭ Țidna a furatŭ, acum câteva ḑile, 60 de cai și a făcutŭ șépte prisonerĭ în satulŭ Calesnicŭ. Notabilulŭ Țarevețŭ în fruntea țĕranilorŭ îlŭ urmărì și isbuti sĕ elibereze pe prisonierĭ și sĕ aducă îndĕrĕtŭ caii; dar bravulŭ omŭ și țĕranii, carĭ 'șĭ-au espusŭ viața pentru siguranța publică, suntŭ arestațĭ, pentru că au îndrăsnitŭ sĕ ia armele în mânĭ fără permisiunea guvernului și sĕ urmăréscă pe briganḑĭ. De asemenea erĭ, în satulŭ Paprades a fostŭ o adevĕrată luptă, 30 de ómenĭ au fostŭ omorîțĭ, ér autoritățile turcescĭ au înhățatŭ totŭ pe bieții țĕranĭ, în locŭ sĕ ia mĕsur încontra briganḑilorŭ. Nu trece o ḑi fără sĕ se întêmple vre-unŭ furtŭ séu vre-unŭ omorŭ. Mai multŭ încă, esistă între Grecĭ, Bulgarĭ și Românĭ, din causa naționalității lorŭ diferite și a schismei, o ură din care isvorĕsce totŭ felulŭ de calomnii și trădărĭ; guvernulŭ turcescŭ, în locŭ sĕ 'nabușéscă aceste pasiunĭ, le deșteptă.

»Cu tótă miserabila administrațiune, guvernulŭ turcescŭ nu se rușinéză de a sili pe notabilĭ și pe țĕranĭ sĕ subsrie rapórte, care laudă »buna administrațiune« a pașilorŭ și zugrăvescŭ cu cele mai vii colorĭ pretinsa fericire, de care se bucură popórele ce suntŭ sub scutulŭ Sultanului. Vai de archiepiscopulŭ séu notabilulŭ, care ar spune adevĕrulŭ! Sĕrmanii Macedonenĭ suntŭ atâtŭ de desolațĭ, încâtŭ nu mai au putere sĕ resiste și se lasă a fi têrêțĭ de torentulŭ miseriilorŭ lorŭ.

„Cum va puté înțelege acestŭ poporŭ vechea gloriă

a patriei sale? Vĕ spunŭ, că Macedonenii, departe de a se ocupa de amintirile lorŭ clasice, când li se vorbesce de Austria că vrea sĕ'i cuceréscă, rĕspundŭ plângêndŭ: „sĕ vie, celŭ puţinŭ vomŭ avé legĭ juste, egalitatea şi siguranţa vieţii şi bunurilorŭ nóstre; amŭ primi orĭce altă suveranitate, numai a Turciei nu.« Profitândŭ de acéstă stare de lucrurĭ, agenţii Austriei împrăştiă sgomotulŭ, că Austria va ocupá în curêndŭ Macedonia; acéstă împrejurare nu va întârḑia a da o lovitură fatală esistinţei naţionale a acestui poporŭ.

„Fiindŭ Macedonénŭ, nu mĕ potŭ opri de a vĕ spune cu mare durere, că patria nóstră e perdută, décă Grecii, Bulgarii, Sêrbii şi Românii nu-şĭ vorŭ întinde mânile, ca sĕ formeze dorita confederaţiune, care sĕ respingă tóte periculele, ce vinŭ din afară în contra independenţei Orientului. Alfelŭ numai sórta şi curentulŭ evenimentelorŭ vorŭ regula viitorulŭ Macedoniei şi alŭ înregului Orientŭ."

SCIRILE ḐILEI.

In bugetulŭ ministerului de interne pe anulŭ 1885 s'au provĕḑutŭ 4 posturĭ de inspectorĭ sanitarĭ, pentru carĭ s'a trecutŭ în bugetŭ suma de 18,272 fl.

—0—

Costumulŭ naţionalŭ românŭ a fostŭ îmbrăcatŭ şi în familia archiducelui Iosifŭ. Consórta archiducelui principesa Clotilda, invitândŭ la culesŭ în Alcsut o societate, improvisà o serbare ţĕrănéscă, cu care ocasiune se servíră bucate poporale şi óspeţii se îmbrăcară în costumurĭ poporale. Archiducesa Margareta, fiica archiducelui, purta costumŭ de fată română de pela Chişineu din comitatulŭ Aradŭ, moşia archiducelui. Acestŭ costumŭ se compune din o catrinţă ţĕsută cu fire de argintŭ, peptărelŭ roşu, cămaşă cu mânecĭ largĭ chindisită cu florĭ de argintŭ, cisme roşii în colóre de carmoisinŭ, carĭ tóte i şedeau forte bine la pĕrulŭ sĕu auriu împletitŭ în cosiţe.

—0—

In »România« cetimŭ: »Suntemŭ informaţĭ că antepreuorele hotelului »Union,« unde s'a anunţatŭ banchetulŭ „Centenarului lui Horia," a fostŭ chiămatŭ la poliţiă, unde prefectulŭ l'a ameninţatŭ cu închiderea hotelului, de va da sala pentru acéstă serbare. Reamintimŭ cu acéstă ocasiune că aceiaşĭ sală s'a lăsatŭ a fi închiriată mai ḑilele trecute coloniei ungare pentru aniversarea revoluţiunii Kossuthiane, fără ca poliţia sĕ întrevie. Stranie procedimente.« Acéstă scire o dau mai tóte ḑiarele din Bucurescĭ.

—0—

Cetimŭ în »Carpaţii:« »Aflămŭ cu deosebită plăcere că clubulŭ tinerimii din Craiova a donatŭ din fondulŭ sĕu suma de 500 francĭ societăţii locale »Carpaţii românĭ" pentru înfiinţarea unei scóle române la fraţii noştrii de preste Carpaţĭ. Totŭ clubulŭ tinerimii, cu ocasiunea centenarului lui Horia, oferí o corónă de laurĭ nemuritorului erou martirŭ.«

—0—

După cum spune »Posta,« în Galaţĭ încă s'a serbatŭ centenarulŭ lui Horia printr'unŭ banchetŭ datu în sala otelului »România.«

—0—

Cetimŭ în »Carpaţii« de Sâmbĕtă: „Carpaţii« va apare mâne, Dumineca, într'unŭ numĕrŭ estra-ordinarŭ, cu portretele lui Horia, Cloşca şi Crişanŭ, litografiate şi perfectŭ reuşite; portretele eroilorŭ românĭ sunt după cele originale, în uleiu, şi despre carĭ s'a vorbitu în »România liberă.« Mişcarea, mai cu sémă naţională, a acestui erou, ér nu rĕscólă ţĕrănéscă în contra proprietarilorŭ cum i-ar place, din ignoranţă, vre-unui Românŭ cu of în códă sĕ trateze revolutiunea din 1784, trebue sĕ fie cu sânţenie memorată în inima verĭ-cărui Românŭ, spre a o transmite, cu adevĕratele ei colorĭ, generaţiunilorŭ carĭ au sĕ ne urmeze. Popórele carĭ nu-şĭ veneréză şi nu ridică temple eroilorŭ lorŭ, nu merită sĕ trăiéscă! Cei carĭ critică inocentele manifestărĭ pentru memorarea unui erou-martir, cărui Grecĭi cei vechi 'ĭ arŭ fi dedicatu unŭ templu, 'ĭ declarămŭ de elemente străine sau celŭ puţinŭ corupte în némulŭ românescŭ.»

—0—

D-şóra Agata Bârsescu, distinsa artistă dela Burg-Theater din Viena, va debutá în érna acésta în teatrulŭ nemţescŭ din Cernăuţĭ. Debutulŭ acesta va fi în luna lui Decemvre. Publiculŭ de acolo se aştéptă la nişte serĭ de artă înaltă. Ḑiarulŭ »Illustrirte Frauenzeitung" din Berlinŭ publică în numĕrulŭ sĕu dela 1 Octomvre portretulŭ artistei nóstre, însoţitŭ de o schiţă biografică din condeiulŭ lui Ernst Keiter, care reproduce şi o pré interesantă conversaţiune ce a avutŭ cu d-şóra Bârsescu.

—0—

Peste 300 studenţĭ de la tóte facultăţile din Bucurescĭ au ţinutŭ alaltăséră o nouĕ întrunire, în care s'a hotărîtŭ, spune »Rĕsboiulŭ, ca studenţii de la medicină şi farmacie sĕ continue mişcarea începută până ce li se va face dreptate. In casŭ când s'arŭ lua mĕsurĭ disciplinare contra vre unorŭ din studenţĭ, atuncĭ s'a decisŭ ca universitatea întrégă sĕ se pue în grevă. In casŭ de trebuinţă se va face apelŭ şi la opinia publică, convocându-se o întrunire în acestŭ scopŭ. După ridicarea şedinţei studenţii s'au despărţitŭ cu strigătele: »Josŭ Râmnicénu!«

—0—

»Voinţa Naţională» află că în nóptea de 29 spre 30 Octomvre st. n., casa în care este instalatŭ consulatulŭ rusescŭ din Cernăuţi a fostŭ atacată de nisce necunoscuţĭ. Vulturulŭ rusescŭ a fostŭ datŭ josŭ şi tóte geamurile sparte. Se presupune că făptuitorii ar fi streinĭ şi anume ruşĭ.

—0—

In 26 Octomvre, mareşalulŭ generalŭ de câmpŭ comitele Moltke a împlinitŭ vêrsta de 84 de anĭ.

—0—

Ḑiarulŭ **„Poporulŭ"** din Bucurescĭ a începutŭ de Dumineca a apăré în tóte ḑilele la améḑĭ.

Afacerea statutului agrarŭ în Cohalmŭ.

Cohalmŭ, 23 Oct. 1884.

(Urmare şi fine).

Regularea intentionată nu s'a efectuitŭ. Nu se scie care au avutŭ dreptŭ şi care nu. Comasarea va delătura confusiunea. Acésta la mulţĭ cari se îndoiau le-au deschisŭ ochii şi aşa a fostŭ bine. Insă cum sĕ fie cu păşunatulŭ în pâmentulŭ comunalŭ? Primulŭ emisŭ ministerialŭ din cele comunicate ne-a îndreptatŭ la §§ 22 şi 107 art. de lege XVIII ex 1871, alŭ doilea numai la § 22 alŭ citatei legĭ. Acestŭ § descrie afacerile comunei şi ḑice în punctulŭ c): »(comuna) dispune de averea comunei.« § 34 din aceiaşĭ lege ḑice mai departe: »comuna esercéză dreptulŭ autonomiei prin corporaţiunea sa representativă." Acestea suntŭ lucruri cunoscute în puterea cărora representanţa Cohalménă basată pe espresa indigitare a ambelorŭ emise ministeriale la § 22 'şĭ atribue dreptulŭ de a puté regulá păşunatulŭ pe pămentulŭ comunalŭ în favórea casei alodiale atâtŭ de lipsite, în sperare că ministrulŭ le-a datŭ acestŭ dreptŭ, şi anume în casulŭ de faţă deórece prin îndrumarea la obiectele ce cadŭ în competinţa comunei aceleia i-a interḑisŭ acestŭ dreptŭ numai pre posesiunea privată. O altă interpretaţiune abia se póte dá nexului ce se află între aceste emise ministeriale şi între lege. Dreptulŭ acesta, pe care l'au singuraticii locuitorĭ, ca atarĭ însă nu ca persóne private, nu'lŭ disputá nimenĭ. Despre mĕsura şi esercitiulŭ acestui dreptŭ, comitatulŭ ca representantulŭ comunei întregĭ, a decisŭ până acum totdéuna în casurĭ concrete. Acésta au probat'o praxa de până aci. Aşa de esemplu dreptulŭ de ghindăritŭ l'a mĕsuratŭ totdéuna comitetulŭ dândŭ fiecărui cetăţénŭ dreptulŭ de folosinţă condiţionată, că adecă singuraticii câţĭ rîmătorĭ se îngraşe şi ce taxe sĕ plătéscă în casa alodială fără ca sĕ subverseze discusiune In acestŭ respectŭ. Acésta nicĭ nu se puté altmintrelea ca sĕ nu se păgubéscă locuitorii între sine, orĭ sĕ se păgubéscă pămentulŭ comunalŭ, cum sĕ întêmplă de presinte la noi, că acela mai multŭ orĭ mai puţinŭ sĕ folosesce şi să speculéză numai de unii şi ceilalţĭ împreună cu casa comunală sĕ se mulţămescă cu privirea![9]

Astfelŭ corpulŭ representativŭ Cohalménŭ trase în socotélă numĕrulŭ vitelorŭ, ce după cuantitatea păşunatului s'arŭ puté nutri, după aceea cu cea mai scrupulósă observare a §§. 105 şi 106 art. d. l. XVIII ex 1871.[10]

Stabilesce, că din numĕrulŭ totalŭ alŭ viteloru câte s'arŭ vení pre fie-care locuitorŭ şi ce taxe se plătéscă de capŭ de vită în cassa alodială. Românii crescĕtorĭ de vite au fostŭ nemulţămiţĭ şi au recuratŭ contra acestei hotărirĭ la municipiu.[11]

Adunarea comitatensă în şĕdinţa sa din 28 Maiu a. c. au respinsŭ pre recurenţĭ aprobândŭ conclusulŭ representanţei Cohalmene. Acum érăşĭ a trebuitŭ chematŭ ministerulŭ în ajutorŭ. Amploiatulŭ comitatensŭ Dumitru Perţia recurge decisulŭ comitatului şi Inaltulŭ ministeriu dispune:

Nr. 44,623.
VI.

Oficiulŭ comitatensŭ alŭ Tèrnavei-mare în Sighişóra.

Contra decisului luatŭ de adunarea comitatensă în şedinţa sa ordinară ţinută la 28 Maiu a. c. sub Nr. 115—196, în care s'a întăritŭ conclusulŭ corpului representativŭ alŭ opidului Cohalmŭ relativŭ la regularea păşunatului, membrulŭ congregaţiunei Dumitru Pertia a înaintatŭ recursŭ şi după esaminarea acestui obiectŭ, statutulŭ încuviinţatŭ se dechiară de fără valóre, deórece corpulŭ representativŭ nu este chematŭ a regulá dreptulŭ de păşunatŭ alŭ locuitorilorŭ; pentrucă în câtŭ interesaţii nu se potŭ uní, judecătoria e chemată a hotărí. Despre acésta se încunoscinţéză oficiulŭ comitatensŭ retrimiţĕndŭ aclusele adnexe la raportulŭ vice-comitelui din 15 Iuliu a. c. Nr. 6115 spre ulteriórá urmare.

Budapesta, 28 Iulie 1884.

cu imputernicirea ministrului
Georgiu Lukács m. p.,
consiliarŭ ministerialŭ.

---

[9] Dară când s'a pavatŭ oraşulŭ numai cei cu vite l'au pavatŭ, procurândŭ piétra necesară, căcĭ sasii ca sĕ nu aducă piétră îşĭ vêndură vitele şi de atuncĭ mulţĭ rĕmaseră fără de vite. Românii însĕ ca unii ce au ţinutŭ totdéuna vite au fostŭ siliţĭ sĕ care ghicaşĭ şi profesionistulŭ cu funcţionarulŭ sĕ mulţumea cu privirea.

[10] Ce observare scrupulósă, când consclusului din cestiune i-se adauge clausula extra dominium spre ceea ce citata lege nu i-a îndreptăţitŭ?

[11] Se înţĕlege că n'au pututŭ fi mulţămiţĭ, după ce representanţa comunală în loculŭ statutului casatŭ, institue totŭ pre acelaşĭ în a doua ediţiune şi mai potenţată. Primulŭ avea de cheiă în pămentŭ privatŭ după 10 fl. venitŭ curatŭ foncierŭ unŭ dreptŭ de o vită mare, şi după 10 fl. dare directă de tóte speciele asemenea o vită mare în pămêntulŭ comunalŭ. Alŭ doilea nu s'a ocupatŭ cu pămêntulŭ privatŭ, ci cu celŭ comunalŭ şi în acesta a stabilitŭ ca cheiă 12 fi. dare directă de statŭ de totŭ felulŭ după care întrá în păşunitŭ o vită mare, se înţĕlege că după ce se plătea 2 fl. taxă în cassa alodială. Acésta erá dreptate săséscă, prin care plus contribuenţilorŭ de multifariele dărĭ directe li se da pămêntulŭ comunale — recte dreptulŭ de folosinţă alŭ locuitorilorŭ în monopolŭ.

2.

FOILETONU.

Revoluţiunea din 1784.

(Revoluţiunea lui Horia în Transilvania şi Ungaria 1784—1785 scrisă pe basa documentelorŭ oficiale de N. Densuşianu. Bucurescĭ 1884. Tipografia „Românulŭ," Carolŭ Göbl).

(Urmare.)

După ce înşiră în 28 de puncte literatura revoluţiunii, adecă studiele şi monografiile apărute în diferite ţĕrĭ ale Europei asupra revoluţiunii din 1784 autorulŭ arată făntânile istorice de carĭ s'a folositŭ. Elŭ şi-a alesŭ calea cea mai dréptă şi sigură ţinêndu-se de actele oficiale scrise pe timpulŭ revoluţiunii şi la loculŭ unde se petrecéu evenimentele, carĭ presintă cele mai positive informaţiunĭ despre începutulŭ şi decursulŭ mişcărei şi suntŭ singurele fântânĭ autentice ale ei. Din colecţiunile de documente este cea mai importantă colecţiunea contelui Iosifŭ Kemeny în biblioteca museului transilvanŭ în Cluşiu, ér între archivele mai importante loculŭ ânteiu îlŭ ocupă „archiva comisiunii Jancoviciane," care aḑĭ se află depusă în archivele statului din Buda, după ea vine archiva cancelariei aulice transilvane şi archiva guvernului transilvanŭ.

»Este adevĕratŭ, ḑice autorulŭ, că faptele revoluţiunii române au fostŭ alterate chiar şi în rapórtele oficiale ale funcţiunarilorŭ şi lucrulŭ e de esplicatŭ, căcĭ autorităţile se aflau în mâna clasei feudale, în mâna elementului în contra căruia se rĕsculase ţĕranii românĭ. Dér cu tóte aceste o privire critică independentă va puté sĕ discérnă veritatea istorică de falsele imaginĭ ale preventiunilorŭ sociale şi politice »

*

In întroducere găsimŭ o schiţă concisă şi clară a faselorŭ prin carĭ a trecutŭ poporulŭ românŭ de dincóce de Carpaţĭ din suta a XIII-a şi până la 1784.

Vechia organisaţiune socială şi politică a Românilorŭ erá basată pe unŭ sistemŭ militarŭ (Voivoḑĭ séu comandanţĭ, boierĭ-bellatores, castrensi séu apĕrători ai castrelorŭ). Până la 1235 Românii formau unŭ elementŭ principalŭ din armata imperiului Bizantinŭ. Militarismulŭ Românilorŭ din Bănatŭ şi din Transilvania erá censuetudinarŭ. (Numele şi funcţiunea de Căpitanŭ alŭ Ţĕrei-Făgăraşului o rĕmăşiţă din sistemulŭ militarŭ). Astfelŭ poporulŭ românŭ în evulŭ de mijlocŭ atâtŭ dincóce câtŭ şi dincolo de Dunăre se presintă ca unŭ poporŭ adevĕratŭ legionarŭ. In fruntea provinciilorŭ române se află câte unŭ Voivodŭ, Banŭ séu Căpitanŭ, ér poporulŭ se află divisatŭ în 4 clase, în boierĭ séu militarĭ de prima ordine, chinezĭ séu căpitanĭ de districte şi în ţĕranĭ obligaţĭ la apĕrarea castrelorŭ (castrenses) şi la rĕsboiu. Voivodatele şi chineziatele se conservară în Ungaria şi Transilvania până la mijloculŭ secolului alŭ XVI-lea. Boerii in epoca vechiă erau adevĕraţi ostaşĭ legionarĭ, clasa cea mai distinsă a poporului militarŭ. In Ungaria şi Transilvania boerii românĭ până în secolulŭ XV-lea au figuratŭ sub numele de nobili români (nobiles valachi). Clasa a treia, ţĕranii castrelorŭ erau în epoca vechiă ómenĭ liberĭ, puteau dispune de averea lorŭ şi erau datorĭ numai sĕ facă servicii de castre, adecă se construéscă fortificaţiunĭ, se apere castrele şi frontierele şi se ia parte la espediţiunĭ de rĕsboiu. Poporulŭ românŭ din Ungaria şi Transilvania mai avea aprópe peste totŭ loculŭ teritoriele sale naţionale, unde administraţiunea se aflá în mâna elementului românŭ. Mai esistá în ţinuturile românescĭ şi unŭ dreptŭ consvetudinarŭ românŭ, tribunale românescĭ compuse din chinezĭ, nobilĭ şi ţĕranĭ românĭ, instituţiunea judecătorilorŭ aleşĭ, unŭ dreptŭ particularŭ de posesiune şi proprietate aşa că în epoca vechiă dreptulŭ publicŭ şi dreptulŭ privatŭ românescŭ apare cu totulŭ diferitŭ de dreptulŭ ungurescŭ. In secululŭ alŭ XIII-lea şi până în a doua jumătate a secului alŭ XIV-lea poporulŭ românŭ din Transilvania şi Ungaria se presintă ca unŭ poporŭ liberŭ militarŭ, ca naţiune politică deosebită de cea ungurésca, sĕcuiéscă şi săséscă.

*

Epoca de decadenţă şi servitute se începe pela 1366. Regii Ungariei prin donaţiunile lorŭ desfiinţéză vechiulŭ sistemŭ militarŭ şi cu elŭ se desfiinţéză şi vechile instituţiunĭ ale Românilorŭ. Voivodatele române disparŭ, ér nobilimea română se transformă încetulŭ cu încetulŭ în nobilime ungurésca. Silită a trece la catolicismŭ ca se-şĭ conserve privilegiele nobilii românĭ se rupŭ de corpulŭ naţionalŭ şi se contopescŭ cu elementulŭ dominantŭ. Aşa o păţiră şi Chinezii, carĭ parte mare fură nobilitaţĭ. Satele şi moşiile ţĕranilorŭ români fiindŭ dăruite nobililorŭ ungurescĭ séu bisericilorŭ catolice şi din ţĕranii militarĭ si ómenĭ liberĭ ajunserĕ a fi iobagĭ. Ţĕranulŭ nu mai erá decâtŭ unŭ sclavŭ fără de drepturĭ politice şi civile, declaratŭ încapabilŭ de-a câştigá avere, lipsitŭ de libertate personală şi lipsitŭ chiar de dreptulŭ de a se apĕrá

Se vede că compuitorulŭ acestui emisŭ a luatŭ lucrulŭ de totŭ superficialŭ. Asta sună, ca şi când ar dice simplu: »Noi nu vremŭ.« Elŭ presupune, că corpulŭ representativŭ alŭ Cohalmului voiă se reguleze păşunatulŭ în opidulŭ Cohalmŭ, şi pentru că corpulŭ representativŭ n'ar fi chiematŭ a regulă dreptulŭ de păşunatŭ alŭ locuitorilorŭ, aşa anuléză purŭ şi simplu conclusulŭ luatŭ şi întăritŭ de congregaţiunea comitatensă. Presupunerea se ia de faptŭ şi motivulŭ de axiomă; provocarea la órecare lege lipsesce. Nicĭ § 22 şi nicĭ 107 art. d. l. XVIII ex 1871 nu s'a consideratŭ. Bine, pentru ce? Eu credŭ că simplu, pentru aceea nu s'a luatŭ în vedere, pentru că emisulŭ presentŭ nu s'a putută basă în acestŭ casŭ concretŭ pre numiţii §§ ai legei. Că arŭ fi alţĭ §§, carĭ l'ar puté justifică, aceea eu nu o sciu.[12])

După cum deja amintisemŭ corpulŭ representativŭ alŭ Cohalmului n'a voitŭ se reguleze anume păşunatulŭ în opidulŭ Cohalmŭ, de unde purcede emisulŭ ministerialŭ din vorbă; elŭ nu a resolvatŭ nicĭ întrebarea dreptului privatŭ ce ar puté figură între comună şi membrii ei, despre care s. a. tractéză § 107 art. d. l. XVIII ex 1871 ceea ce absolutŭ nu pute, după ce la noi nicĭ unŭ membru alŭ comunei n'are dreptŭ privatŭ realŭ[13]) în pămêntulŭ comunalŭ. Referinţele nóstre nu'i permisŭ a se judecă pre cale urbarială. Se pare că acésta au recunoscut'o congregaţiunea comitatului Târnavei-mari şi pentru aceea a datŭ decisului adusŭ de representanţa comunală Cohalménă aprobaţiunea spuduită în modŭ atâtŭ de scurtŭ şi precisŭ de înaltulŭ Ministerŭ. Altmintrea după cum suntŭ în formată, astfelŭ de înţelesŭ au datŭ şi d-nii dela Tribunalulŭ r. u. din Elisabetopole, carĭ, deputaţii unei esmise din sînulŭ corpului representativŭ în acestŭ respectŭ i-au datŭ resoluţiunea, că judecătoriă nu ar avea de a face cu acestŭ obiectŭ.

Cum rĕmâne acum? *Autorisate suntŭ representanţele comunale, ca organe instituite de comunitatea întrégă sĕ reguleze interesele şi sĕ administreze averea comunală, despre acésta în calea legei sĕ dispună, şi în esercitiulŭ acestei autorităţĭ sĕ pótă statorî şi în cassa în favórea cassei alodiale dela locuitorĭ taxe pentru vitele ce păşunescŭ pe pămêntulŭ comunalŭ? şi spre încheiere adauge, suntŭ ele autorisate a determină numĕrulŭ viteloru admisibile în pămêntulŭ comunalŭ?* r . . . u

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

Pesta, 4 Octomvre. — Melchior Lonyai a fostŭ lovitŭ de apoplexiă (gută) erĭ la amédĭ, pe când presida şedinţa comitetului direcţiunei superintendenţei reformate, şi au fostŭ dusŭ în locuinţa episcopului Carolŭ Szasz, unde, cu tótă îngrijirea şi ajutorulŭ datŭ de mai mulţĭ medici, séra la órele 5¼ a muritŭ. Cadavrulŭ a fostŭ transportatŭ în palatulŭ familiei sale în Buda.

Londra, 4 Octomvre. — In camera lordilorŭ a declaratŭ Granville de neîntemeiată scirea despre căderea Chartumului.

12) In acestŭ emisŭ n'a fostŭ opŭ sĕ se provóce la §. 22 şi 107 fiindŭ obiectulŭ acelaşĭ ce s'a hotărîtŭ cu emisurile anterióre. Apoi emisulŭ acesta sĕ póte justifica motivarea totŭ cu aceştĭ §§. avêndŭ aceştia destulă putere pentru aşa ceva. Orĭ credŭ circumspecţii că cu §. 22 corpulŭ representativŭ póte decide obiectulŭ cu valóre definitivă, nedisputaveră şi fără apelaţiă, totŭ aşa cn §. 107. Tóte legile au instanţe, aşa şi acésta, care prescrie termine, ca nu cumva instanţa inferióră nepricepêndŭ legea orĭ abusândŭ de ea ca în casulŭ presinte, sĕ stérgă drepturile partidelorŭ, făra ca ele să se mai pótă mêntuí? Sĕ mĕ ierte corespondentulŭ că păşunatulŭ e alŭ locuitorilorŭ şî nu alŭ corpului representativŭ ca sĕ facă cu elŭ ce vrea. Locuitorii şi-au alesŭ corpŭ representativŭ ca sĕ le administrateze averea comună ca nisce părinţĭ adevĕraţĭ în modŭ egalŭ faţă cu toţĭ, ér' nu pre unii sĕ-i persecuteze şi pre alţii sĕ-i favoriseze.

13) Nicĭ cu celŭ idealŭ nu póte face representanţa ce va vrea, fiindŭ dreptulŭ privatŭ alŭ locuitorilorŭ.

MULŢĂMITĂ PUBLICĂ.

Cu ocasiunea balului românŭ arangiatŭ în 27 Aug. a. c. la scăldile Bicşadului comitatulŭ Satmarŭ în folosulŭ fundului de convictŭ alŭ orfanilorŭ de preoţĭ, din diecesa Gherlei, au incursŭ la suprasolvirĭ dela pré-stimatele dómne şi domnĭ: Baronesa de Radak 10 fl. Mihailŭ Kökényesdi adm. Vicarialŭ de Maramureşŭ 2 fl. 50 cr. Alesandru Erdösiu Archi-diaconŭ 4 fl. Iónŭ Serbacŭ protopopŭ 5 fl. Augustinŭ Pelle parochŭ 2 fl.50 cr. Lazarŭ Iernea preotŭ 5 fl. Iuliu Darabantŭ preotŭ 4 fl. Avramŭ Brebanŭ preotŭ 4 fl. Ambrosiu Berinde preotŭ 3 fl. Emanuilŭ Popŭ preotŭ 4 fl. Gavrilŭ Barburŭ not. cerc. 1 fl. Gavrilŭ Vaida oficialŭ la cărţile fund. 50 cr. Demetriu Suciu advocatŭ 1 fl. Ambrosiu Popŭ parochŭ 50 cr. Florianŭ Cocianŭ advocatŭ 2 fl. 50 cr. Iosifŭ Trautmann întrepriădĕtorŭ 3 fl. — Au mai contribuitŭ, prin colectarea on. d. Gregoriu Balintŭ preotŭ alŭ diecesei Gherlei în Maramureşŭ, pré-stimaţii domnĭ: Iónŭ Jura jude cercualŭ 2 fl. Paulŭ Popŭ preotŭ 2 fl. Georgiu Hungröeder preotŭ 1 fl. Corneliu Batinŭ advocatŭ 1 fl. Gregoriu Juga not. cerc. 1 fl. Demetriu Anoca preotŭ 1 fl. Basiliu Iurca mare proprietarŭ 1 fl. Dr. Iónŭ Mihályi procurorŭ comitatensŭ 1 fl. Petru Iacab advoctŭ 1 fl. Iónŭ Ivaşco preotŭ 1 fl. Emericŭ Kulin preşedinte la Tribunalŭ 1 fl. Vasiliu Mihalca vice-comite 2 fl. Emericŭ Orosz neguţătorŭ 1 fi. F. Zs. 1 fl. Nicolau Csiszár jude cercualŭ 1 fl. Iosifŭ Bikkál inspectorŭ erarialŭ 1 fl. Vasiliu Mihalca pretorŭ 1 fl. Iancu Staimetz comerciante 1 fl. Iónŭ Szilagyi 40 cr. Smil Pollák comerciante 40 cr. Avramŭ Hager comerciante 40 cr.

(va urma).

DIVERSE.

Formarea limbei francese. — In urma emigraţiunei popórelorŭ, prin secolulŭ alŭ patrălea şi alŭ cincelea, Francii, Gothii şi mai târdiu Normandii se aşedară în Galia. Inaintea acestei epoce, şi dela ocuparea acestei provincii prin Romanĭ, limba domnitóre, a fostŭ cea latină, care rĕmase încă multŭ timpŭ, limba cultului, a instrucţiunei şi a afacerilorŭ publice. Referinţele dilnice ale vieţii private cu aceştĭ cuceritorĭ ai Nordului, produse o fusiune de dialecte şi limba latină, combinată cu idiomii popórelorŭ subjugate, îşĭ perdù îndată caracterulŭ sĕu primitivŭ, care dĕdù locŭ formaţiunii limbei romane; ea se desbinà în douĕ ramure: cea romană provincială séu limba d'oc vorbită în Sudulŭ Franciei, şi limba d'oïl, vorbită în Nordŭ în partea Loarei Oc şi oïl sunt cuvintele, carĭ erau întrebuinţate în celŭ douĕ ţĕrĭ, pentru a esprimá particula afirmativă »da« séu franc. »oui.« Limba d'oïl a fostŭ cu deosebire cultivată prin aşa numiţii Trouvéres séu Troubadours din Nordŭ, care fiind impusă popórelorŭ învinse din Sudŭ. devenì germenele limbei francese. Acéstă limbă perfecţionată în cursulŭ timpurilorŭ, devenì limba naţiunei întregĭ prin secolulŭ alŭ XI-lea. — E greu a constatá în modŭ esactŭ, în ce epocă s'a începutŭ întrebuínţarea generală a acestei limbi, de óre ce transformaţiunea se efeptuì succesive. Se crede a se constata esistenţa limbei romane de pe timpulŭ lui Carolŭ Martél (731). Primulŭ documentŭ autenticŭ alŭ limbei francese din Nórdŭ ce esistă, si care sémănă multŭ cu cântarea Troubadourilorŭ, este jurămêntulŭ ce-lŭ puse, la Strasbourg, Ludovicŭ Germaniculŭ (Louis le Germanique) fratelui sĕu Carolŭ Pleşuvulŭ în anulŭ 842. Insă prin câte schimbărĭ n'a trecutŭ acésta limbă. Ortografia a devenitŭ cu totulŭ alta multe espresiunĭ nu se mai întrebuinţéză în diua de adĭ, şi cu tóte astea numĕrulŭ cuvintelorŭ s'a îmulţitŭ de minune, limba fancesă este de presentŭ una din cele mai abundante limbĭ ale Europei, ea numĕră cam la o sută de mii de cuvinte. Acéstă cifră sĕ esplică prin faptulŭ că nu numai tótă invenţiunea nouă şi tótă perfecţiunea technică, reclamă terminĭ nuoi, dér şi prin împrejurarea libertăţii de care se servescŭ marii autorĭ ai epocei actuale, inventândŭ însişĭ cuvinte, pe care apoi publiculŭ şi chiar şi Academia le primesce. **Pr.**

Unŭ tunŭ giganticŭ. — Firma Krupp din Essen la comandarea guvernului italianŭ lucréză unŭ tunŭ giganticŭ, care este de o greutate de 130,000 kilograme şi pentru transferarea căruia a făcutŭ douĕ vagóne cu câte 8 osii, dintre carĭ fiecare póte purta o greutate de 75,000 kilograme.

Procesŭ pentru o pară. — Sensaţiune mare a produsŭ în Londra unŭ procesŭ, ce s'a tractatŭ în dilele acestea la tribunalulŭ din Westminster. Ca acusatŭ apărù unŭ tênĕrŭ frumosŭ de vr'o 25 anĭ, pentru furtŭ. Fapta s'a întêmplatŭ astfelŭ: Iohn Benborn, fiulŭ unın funcţionarŭ alŭ băncii englese, erá de cincĭ anĭ în serviciu în: »Fruit and vegetable dedartement of the Army and Navy steres.« Tênĕrulŭ omŭ, care se bucura de favorulŭ superiorilorŭ sĕi, trăgea unŭ venitŭ anualŭ de 210 funţĭ, şí erá logoditŭ cu o fată tênĕră şi frumósă, fiica unui maiorŭ. A fostŭ acusatŭ — că a mâncatŭ o pară, care se privea ca proprietate a societăţii — şi care î-a fostŭ dată spre vêndare. Para a fostŭ preţuită cu 1 penny. Representantulŭ societăţii accentuà că acusatulŭ ar fi consumatŭ pe lună póme cam de 200 fundĭ.

Societatea, spre a se ferí de ruină, a fostŭ silită în orîce casŭ a aduce lucrulŭ la lumină. Tribunalulŭ condamnà pe tênĕrulŭ omŭ la 4 lunĭ de muncă sîlnică.

Încredinţare. — D. Nicolau Aronŭ, teologŭ absolutŭ şi învĕţătorŭ în Făgăraşŭ 'şĭ-a încredinţatŭ de soţiă pe d-şóra Victoria Frateşŭ, fiica preotului din Preşmerŭ Alecsiu Frateşŭ; ér d. Georgiu Popovicĭ, proprietarŭ în Preşmerŭ 'şĭ-a încredinţatŭ de soţiă pe d-şóra Ana Frateşŭ, fica aceluiaşĭ ven. preotŭ.

BIBLIOGRAFIĂ.

In 15 Octomvre a eşitŭ de sub presă:

Revoluţiunea lui Horia

în Transilvania si Ungaria

1784—1785

scrisă pe basa documentelorŭ oficiale de *Nic. Densuşianŭ.*

Scrierea forméză unŭ volumŭ mare peste 32 cóle în 8° şi conţine următórele capitole:

Caracterulŭ revoluţiunii din 1784. — Literatura revoluţiunii. — Fontânile istorice ale revoluţiunii. — Românii în epoca militară. — Feudalitetea ungurésçă în Transilvania. — Asupririle Româniorŭ din munţii Abrudului. — Tumultulŭ din Câmpenĭ dela 1782. — Călĕtoriile împĕratului Iosifŭ în Transilvania, 1773 şi 1783. — Călĕtoria lui Horia la Viena în 1783. — Conscripţiunea militară. — Căpitanii revoluţiunii. — Conspiraţiunea şi scopulŭ revoluţiunii. — Adunarea ţĕranilorŭ la Mestécănŭ. — Revoluţiunea în comitatulŭ Hinédórei şi alŭ Zarandului. — Crişanŭ proclamă revoluţiunea la biserica din Curechiu. — Ocuparea Zarandului. — Revoluţiunea se estinde în cemitatulŭ Hinédórei. — Ţĕranii atacă oraşulŭ Deva. — Esecutarea prisonerilorŭ din Deva. — Ultimatulŭ lui Horia. — Revoluţiunea în comitatulŭ Albei şi alŭ Clujului. — Câmpenĭ. Abrudŭ şi Roşia. — Primulŭ căpitanŭ în periculŭ — Căpitanii Cloşca şi Horia tînĕrulŭ plécă asupra castelului din Galda. — Trupa ţĕranilorŭ de pe Mureşŭ atacă Vulperulŭ şi Vinţulŭ de josŭ. — Revoluţiunea străbate în comitatulŭ Clujului. — Revoluţiunen în comitatulŭ Sibiiului. — Revoluţiunea în comitatulŭ Aradului. — Organisarea mişcării. — Baronulŭ Brukenthal şi baronulŭ Preisz. — Guvernulŭ transilvanŭ şi revoluţiunea. — Armistiţiulŭ de la Tibru. — Misiunea lui Molnarŭ în Zarandŭ. — Episcopii Nichitici, Petrovicĭ şi Popovicĭ. — Schultz la Câmpenĭ. — Insurecţiuneá nobilimii. — Impĕratulŭ Iosifŭ şi revoluţiunea. — Esecutările din Alba. — Activitatea contelui Iancovits până la prinderea căpitanilorŭ. — Petiţiunile nobilimii. — Revoluţiunea se începe de nou. — Ordinele lui Horia Inceperea ostilităţilorŭ. — Ţĕranii resculaţĭ respingŭ amnestia. — Convenţiunea de la Ofenbaiă. — Luptele dela Remeţĭ, Bradŭ, Lupşa şi Michălenĭ. — Horia disólvă trupa de la Câmpenĭ. — Impĕratulŭ Iosifŭ şi cestiunea de naţionalitate în Transilvania — Prinderea căpitanilorŭ. — Interogatoriulŭ lui Horia, Cloşca şi Crişanŭ. — Sentinţele şi esecutarea. — Horia ca „rege« şi »împĕratŭ.« — Festivitatea din Slatna. — Alte condemnărĭ. — Împ Iosifŭ desfiinţéză servitutea personală. — Expatriarea mai multorŭ ţĕrănĭ. — Împ. Iosifŭ suprimă abusurile din muntii Abrudului. — Revoluţiunea lui Horia la 1790—91. — Conclusiune.

Preţulŭ unui exemplarŭ: pentru România 10 fr. şi pentru Austro-Ungaria 4 fl.

Errata. — In Numĕrulŭ 199 la Coresp. din Cohalmŭ este a se corege la notiţa de sub 4) alineatulŭ 6 în locŭ de anii 1883—1884; 1873—1874.

în contra domnului seu pe care nu-lŭ putea sĕ-lŭ cheme în judecată. Ţĕrănimea fù singura clasă, care mai rĕmase Românilorŭ, ea ţinù cu tăriă la naţionalitatea şi legea ei, dér constituţiunea Approbatelorŭ şi Compilatelorŭ declarà poporulŭ românŭ de străinŭ în Transilvania şi suferitŭ în acéstă ţéră numai pentru folosulŭ economicŭ alŭ principilorŭ. La acésta se mai adause fanatismulŭ religiosŭ alŭ bisericei catolice şi reformate din causa căruia Românii au suferitŭ grozave persecuţiunĭ. Unii regĭ aí Ungariei le acordaseră unele uşurărĭ dér nobilimea ungurescă sĕ opunea, căcĭ privea orice uşurare a iobagiului din partea puterii monarchice ca unŭ atentatŭ asupra privilegielorŭ sale. Ţĕranii storşĭ, maltrataţĭ, desperaţĭ apucară în mai multe rêndurĭ armele în contra nobilimei. (Revoluţiunea ţĕranilorŭ românĭ şi ungurĭ din 1437. Revoluţiunea ţĕranilorŭ din Ungaria la 1514). Pedépsa de mórte ajunse a fi o pedépsă de tóte dilele. Ca se scape de servitute şi de persecuţiunile religióse ale Calvinilorŭ, mitropolitulŭ Atanasie şi protopopii românĭ din Transilvania se hotărĕscŭ la anulŭ 1698 a se unì cu biserica Romei. Cu tóte astea nu se schimbă posiţiunea socială şi politică a Românilorŭ. Desilusiunea erá mare. Genialulŭ episcopŭ Inocente Clainŭ formuléză cu treidecĭ de anĭ mai târdiu programa de egală îndreptăţire a Românilorŭ şi cere dela curtea imperială şi dela dieta ardeleană ca naţiunea română sĕ fie declarată de a patra naţiune politică în Transilvania şi în părţile Ungariei locuite de Românĭ. Dér dieta dela 1744 rĕspunse că a patra naţiune politică nu se póte constituí în »ţéră.« Episcopulŭ Clainŭ fù persecutatŭ, cădù în disgraţia curţii şi după o luptă de 15 anĭ fù silitŭ se abdică de episcopiă, se retrase la Roma unde muri în cea mai mare miseriă, în 1768. Acésta fù sórtea celui mai mare archiereu unitŭ....

Cu doi anĭ înainte de începerea revoluţiunei la 1782 bĕtrênulŭ episcopŭ Grigorie Maiorŭ este asemenea silitŭ de guvernulŭ transilvanŭ de a se retrage dela episcopiă. Luându-şĭ rĕmasŭ bunŭ dela sinodŭ elŭ dise: »N'am pregetatŭ a eşi afară la vederea patimilorŭ vóstre, a primí pe uliţe pe déluri, pe văi în frigŭ şi în zăduvŭ instanţele vóstre, a vĕ ascultá plângerile vóstre... ca nu cumva însĕ acésta corabiă de atâtea vênturĭ dinainte şi din-apoi aieptată şi de valurĭ bătută, suptŭ ocârmuirea mea sĕ se cufunde... iată mĕ jertfescŭ şi vremea despărţirii mele s'a apropiatŭ... Dómne, Dómne caută din ceriu şi vedĭ şi întăresce via acésta şi o sporesce, pe carc ă sădit'o drépta ta.“ Atuncĭ protopopulŭ Dănilă din Câtma dise în mijloculŭ întristărei generale către episcopŭ: »Unde te ducĭ pré milostive dómne? Cui ne laşĭ? Cum te-ai înduratŭ a te despărţí de atâta némŭ şi preoţiă sfântă, de unŭ clerŭ ca acesta, cu atâta mulţime de poporŭ impodobitŭ, vedĭ acum circumstanţele dilelorŭ acestora câtŭ sunt de grele, vedĭ fraţii şi fiii tĕi, cum stau cu ochii plinĭ de lacrimĭ, se uită şi suspină la a lorŭ de către Escelenţia ta despărţire — pe cine vomŭ avé noi acum déră în scârbele nóstre mângăiere?«

„Aurora revoluţiunei începea a se zărì.«

(va urma).

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

Cursulŭ la bursa de Viena
din 3 Noemvre st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	122.50
Rentă de aurŭ 4%	93.55
Rentă de hârtiă 5%	89.45
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	142.25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	97.80
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	119.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115.50
Bonurĭ rurale ungare	101.30
Bonurĭ cu cl. de sortare	1C0.40
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	100.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	99.75
Bonurĭ rurale transilvane	100.30
Bonurĭ croato-slavone	100.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.25
Imprumutulŭ cu premiu ung.	116.—
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	115.80
Renta de hărtiă austriacă	81.20
Renta de arg. austr.	82.35
Renta de aurŭ austr.	103.95
Losurile din 1860	134 40
Acţiunile băncel austro-ungare	872.—
Act. băncel de creditŭ ung.	291.75
Act. băncel de creditŭ austr.	290.90
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.76
Napoleon-d'orĭ	9.65½
Mărcĭ 100 împ. germ.	59.60
Londra 10 Livres sterlinge	122.65

Bursa de Bucuresci.
Cota oficială dela 24 Octomvre st. v. 1884.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	—	—
Renta rom. amort. (5%)	—	—
» convert. (6%)	—	—
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	—	—
Credit fonc. rural (7%)	—	—
» „ „ (5%)	—	—
» » urban (7%)	—	—
» » » (6%)	—	—
» » » (5%)	—	—
Banca naţională a României	—	—
Ac. de asig. Dacia-Rom.	—	365½
« » » Naţională	—	237½
Aurŭ	7·30%	—
Bancnote austriace contra aurŭ	2·07	2.08

Cursulu pieţei Braşovŭ
din 4 Noemvre st. n. 1884.

	Cump.	Vênd.
Bancnote românescĭ	8.95	9.—
Argint românesc	8.80	8.90
Napoleon-d'orĭ	9.64	9.68
Lire turcescĭ	10.92	10.98
Imperialĭ	9.90	9.92
Galbenĭ	5.67	5.70
Scrisurile fonc. »Albina«	100.—	101.50
Ruble Rusescĭ	122. 5	123.—
Discontulŭ	7—10 % pe anŭ.	

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a căleĭ ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ accelerat	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Bucurescĭ	7.15	—	—	—
Predealŭ	1.09	—	—	9.50
Timişŭ	1.33	—	—	10.15
Braşovŭ (	2.06	—	—	10.50
Braşovŭ (	2.16	6.30	5.45	
Feldióra	2.44	7.09	6.28	
Apatia	3.03	7.41	7.07	
Agostonfalva	3.18	8.09	7.42	
Homorodŭ	3.51	8.53	8.51	
Haşfaleu	4.51	10.18	10.52	
Sighişóra	5.11	10.55	11.56	
Elisabetopole	5.39	11.36	12.43	
Mediaşŭ	6.00	12.11	1.23	
Copşa mică	6.29	12.35	2.07	
Micăsasa	—	12.54	2.27	
Blaşiu	7.02	1.29	3.06	
Crăciunelŭ	—	1.45	3.22	
Teiuşŭ	7.38	2.26	4.15	
Aiudŭ	7.55	2.48	4.44	
Vinţulŭ de susŭ	—	3.12	5.10	
Uióra	—	3.19	5.19	
Cucerdea	8.24	3.36	5.47	
Ghirişŭ	8.48	4.10	6.38	
Apahida	—	5.39	8.51	
Cluşiu (	10.08	5·59	9.18	
Cluşiu (	10.18	6.28	8.00	
Nedeşdu	—	6.54	8.34	
Ghirbĕu	—	7.10	8.59	
Aghirişŭ	—	7.25	9.35	
Stana	—	7.49	10.16	
Huiedinŭ	11.33	8.11	11.04	
Ciucia	12.06	8.52	12.17	
Bucia	—	9.11	12.47	
Bratca	—	9.29	1.21	
Rév	12.51	9.52	2.05	
Mezö-Telegd	1.21	10.27	3.08	
Fugyi-Vásárhely	—	10.46	3.39	
Várad-Velinţe	—	10.56	3.55	
Oradia-mare (	1.49	11.04	4.06	
Oradia-mare (	1.54	11.14	7.30	
P. Ladány	3.14	1.47	11.05	
Szolnok	5.10	4.40	2.37	
Buda-pesta	7.30	7.44	6.40	
Viena	2.00	6.20	2.00	

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35	3.30	8.00
Budapesta	8.00	6.55	9.45	2.47
Szolnok	11.24	10.55	12.18	6.36
P. Ladány	2.01	2.04	1.59	10.09
Oradea mare (	4.11	5.13	3.20	
Oradea mare (	4.21	9.37	3.25	
Várad-Velencze	4.29	9.45	—	
Fugyi-Vásárhely	4.40	9.59	—	
Mezö-Telegd	5.02	10.28	3.56	
Rév	5.46	11.41	4.31	
Bratca	6.09	12.15	—	
Bucia	6.28	12.48	—	
Ciucia	6.52	1.48	5.28	
Huiedin	7.32	3.21	6.01	
Stana	7.51	3.54	—	
Aghiriş	8.12	4.34	—	
Ghirbĕu	8.24	4.52	—	
Nedeşdu	8.38	5.11	—	
Cluşiu (	8.57	5.40	7.08	
Cluşiu (	9.23	6.00	7.18	
Apahida	9.50	6.29	—	
Ghiriş	11.15	8.14	8.29	
Cucerdea	12.04	9.49	8.53	
Uióra	12.12	9.58	—	
Vinţulŭ de susŭ	12.19	10.07	—	
Aiudŭ	12.45	10.42	9.17	
Teiuşŭ	1.15	11.32	9.40	
Crăciunelŭ	1.44	12.03	—	
Blaşŭ	2.00	12.24	10.12	
Micăsasa	2.34	12.43	—	
Copşa mică	2.52	1.22	10.45	
Mediaşŭ	3.27	2.24	11.07	
Elisabetopole	4.01	3.06	11.29	
Sigişóra	4.50	4.17	12.15	
Haşfaleu	5.08	4.51	12.30	
Homorod	6.47	7.07	1.32	
Agostonfalva	7.36	8.10	2.04	
Apatia	8.09	8.46	2.24	
Feldióra	8.41	9.20	2.44	
Braşovŭ (	9.20	10.15	3.15	
Braşovŭ (	—	6.00	3.25	
Timişŭ	—	6.57	4.03	
Predealŭ	—	7.32	4.28	
Bucurescĭ	—	—	10.25	

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse·

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Teiuşŭ	2.39	9.50	8.20
Alba-Iulia	3.40	10.42	9.10
Vinţulŭ de josŭ	4.04	11.09,	
Şibotŭ	4.35	11.43	
Orăştia	5.02	12.13	
Simeria (Piski)	5.44	1.22	
Deva	6.05	1.48	
Branicĭca	6.34	2.21	
Ilia	7.01	2.54	
Gurasada	7.15	3.09	
Zam	7.49	3.48	
Soborşin	8.32	4.37	
Bĕrzova	9.19	5.30	
Conopŭ	9.40	5.58	
Radna-Lipova	10.16	6.38	8.24
Paulişŭ	10.32	6.56	8.41
Gyorok	10.48	7.15	9.01
Glogovaţŭ	11.17	7.48	9.30
Aradŭ (	12.32	8.05	9.45
Aradŭ (	12.00	8.45	6.10
Szolnok	4.00	2.10	7.27
Budapesta	7.44	6.40	—
Viena	6.20	—	—

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35
Budapesta	8.00	6.55
Szolnok	11.14	12.28
Aradŭ (	3.35	5.30
Aradŭ (	4.00	6.20
Glogovaţŭ	4.16	6.39
Gyorok	4.47	7.19
Paulişŭ	5.02	7.39
Radna-Lipova	5.25	8.11
Conopŭ	5.57	8.49
Bĕrzova	6.18	9.18
Soborşin	7.11	10.27
Zam	7.48	11.18
Gurasada	8.22	11.57
Ilia	8.40	12.27
Branicĭca	9.02	12.57
Deva	9.32	1.45
Simeria (Piski)	10.12	2.58
Orăştiă	10.47	3.46
Şibotŭ	11.14	4.20
Vinţulŭ de josŭ	11.46	5.06
Alba-Iulia	12.21	6.15
Teiuşŭ	12.53	7:00

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.30
Aradulŭ nou	6.26	12.54
Németh-Ságh	6.51	1.19
Vinga	7.28	1.50
Orczifalva	7.49	2.12
Merczifalva	8.09	2.30
Timişóra	8.58	3.15

Simeria (Piski) **Petroşenĭ**

	Trenŭ omnibus
Simeria	3.08
Streiu	3.45
Haţegŭ	4.33
Pui	5.19
Crivadia	6.05
Baniţa	6.43
Petroşenĭ	7.00

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	12.25	5.00
Merczifalva	1.16	5.56
Orczifalva	1.34	6.16
Vinga	2.04	6.50
Németh-Ságh	2.25	7.11
Aradulŭ nou	2.54	7.44
Aradŭ	3.10	8.00

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus
Petroşenĭ	8.56
Baniţa	9.3[illegible]
Crivadia	10.09
Pui	10.48
Haţegŭ	11.26
Streiu	12.06
Simeria	12.37

Tipografia ALEXI, Braşovŭ.